

# Vrednote ljudskega življenja na Slovenskem

Mnogi slovenski publicisti kateregakoli nazora, tako v preteklosti kot v sedanosti, niso opustili in ne opustijo nobene priložnosti, da ne bi poudarili majhnosti slovenskega naroda in slovenske domovine, kakor da je to huda pomanjkljivost in hiba, ki nas v vsem zavira. Ta majhnost jim vzbuja kompleks manjvrednosti in ta kompleks jim zasenčuje vse gledanje na slovensko stvarnost. V tem kompleksu niti ne vidijo, da so v Evropi in na svetu še mnogi drugi majhni narodi, ki niso prav nič nesrečni zaradi svoje majhnosti in so se čisto dobro znašli v njej ter so celo ponosni nanjo, ker jih dela zanimive za mednarodno javnost in med drugim tudi za turizem. Znano pa je tudi, da se majhne države gospodarsko bolj mirno in hitreje razvijajo kot velike in so manj izpostavljene krizam oziroma krize lažje prenesejo. Majhni narodi, od skandinavskih do Luxemburga in Malte, prav tako pa tudi tisti na drugih celinah, so lahko velikim za vzgled miroljubnosti, delavnosti in demokratične zavednosti, pa tudi po svojem prispevanju k mednarodnemu sožitju in sodelovanju.

Po krivdi tega čudnega občutka manjvrednosti zaradi naše številčne majhnosti, ki je bil Slovencem privzgojen od naše publicistične zlasti v preteklem stoletju, ki je proslavljalo in občudovalo samo številčno velike in takoimenovane velesile, smo Slovenci na splošno izgubili občutek in merilo za svojo lastno vrednost in za naše narodne vrednote. Vendar bi nam moralo oziroma bi nam bilo moralo že pred časom vzbuditi pozornost, da je toliko tujcev tako rado živelo med Slovenci in da so odkrili pri slovenskem narodu vrednote, ki so se jim zdele izredne. Pred kratkim je umrl na Koroškem nemški slikar Werner Berg, ki ga je zaneslo v času med obema svetovnjima vojnoma iz Nemčije na Koroško ter se je tako navezal na koroško slovensko ljudstvo, da si je kupil kmetijo in se naselil med njim. Od tedaj je slikal samo slovenske ljudi, njihove domove in življenje.

Enako je storil pred drugo svetovno vojno slikar Jan Oeljten, ki je bil tudi doma iz severne Nemčije. Naselil se je med najrevnejšimi slovenskimi ljudmi v Halo-

B. H.

dalje na 3. strani ■

# Nedemokratski režimi kotišča za vojne

Papež in številni drugi modri in miroljubni možje vedno spet, ob vsaki priložnosti, kličejo k miru in naglašajo, da bi bilo treba spore med državami kot tudi druge hude probleme na svetu reševati miroljubno, s pogajanjem. Nedvomno imajo prav. Vendar pa se pri tem postavljajo včasih na stališča, ki se zdijo zunaj stvarnosti. Obravnavajo namreč nosilce sporov ali sporne stranke, kot bi lahko dejali, v splošnem kot enako krive ali enako nekrive, t.j. upravičene v svojih zahtevah. Šele pogajanja ali kako mednarodno razsodišče naj bi ugotovilo, kdo ima prav in čigava bo obveljala. Toda kot vemo, ne obstoji nikako tako objektivno mednarodno razsodišče ali bolje rečeno sodišče. Združeni narodi so nas že temeljito razočarali v tem pogledu. Noben narod ne bi hotel, da bi mu kak organ Združenih narodov krojil usodo, saj je dobro znano, da se odločajo države v njih zgolj po lastnih interesih in po željah obeh največjih sil, ne po pravičnosti. Izpred vsakega takega razsodišča gre tisti, ki sodi drugemu narodu krivico, vedno nagrajen. Spomniti se je treba le na številne pritožbe narodnih manjšin — še posebej koroških Slovencev — na Združene narode. Še nikoli niso nič storili za tiste, ki se jim godi krivica.

Kjerkoli nastane kak spopad med državami, je vzrok vedno v agresivnem dejanju kake nedemokratske, diktatorske ali celo totalitarne države. Fašistična Italija je bila tista, ki je napadla Abesinijo. Ona je zasedla Albanijo. Nacistična Nemčija je napadla 1. 1939 Poljsko in zasedla Gdansk. Sovjetska zveza je bila tista, ki je vdrla na Madžarsko in Češkoslovaško. Oboje bi bilo lahko sprožilo tretjo svetovno vojno. Ona je tudi vdrla v Afganistan. Zdaj je bila argentinska generalska diktatura tista, ki je nepričakovano okupirala Falklandske otoke, na katerih je štela bri-

tanska »posadka« samo 75 mož. In dobro vemo, da so skrajneži z leve ali desnice tudi tisti, ki začnejo državljanske vojne tipa Salvador.

Vzrok takih vdorov in okupacij torej ni samo človeška zaslepljenost. Ni res, da sta vedno obe strani enako krivi in da naj bi zato pogajanja ali kako mednarodno razsodišče odločalo, katera ima prav. Žrtve nasilja bi bila pred takim sodiščem avtomatično izenačena z nasilnikom in ne bi imela nobenega jamstva, da bo dosegla pravico. Dosegla bi v najboljšem primeru kompromis, ki bi vsaj delno nagradil nasilnika, njo pa oškodoval, saj je jasno, da bi se nasilnik podvrgel mednarodni arbitraži samo, če bi bil vnaprej gotov, da bo dala njemu prav ali mu vsaj prisodila del plena. Kakšen pomen imajo torej mednarodna razsodišča in posredovanja? Žrtve napadov se jih morajo samo bati, vendar pa je značilno, da so tudi napadalci in nasilniki pripravljeni sprejeti taka posredovanja, pogajanja ali razsodišča samo v skrajnih primerih, kadar se jim zazdi, da plena ne bodo mogli obdržati s silo, kot je zdaj primer z Argentino.

Prava pot za preprečevanje mednarodnih spopadov in vojn je torej predvsem ta, da naj bi vsak narod zase, Združeni narodi pa kot celota po možnosti preprečevali, da pride v posameznih državah na oblast kaka nedemokratska oblast, diktatura, totalitarna ideologija ali vojaški režim. S tako oblastjo so že dani pogoji za izbruh novega mednarodnega spora, kajti v določenem trenutku začuti taka diktatura nujo, da se razmahne navzven, da bi na tak način sprostila napetosti v notranjosti, za kar je tipičen primer ravno sedanja argentinska diktatura, ki ni imela nobene potrebe po Falklandskem otočju, pač pa po olajšanju notranje napetosti,

dalje na 7. strani ■

# Kandidatni listi Slovenske skupnosti

Pokrajinski svet Slovenske skupnosti v Trstu je v sredo, 28. aprila, svojo sejo v celoti posvetil bližnjim upravnim volitvam za obnovev tržaškega občinskega in pokrajinskega sveta.

Najprej je pretresal predloge za sestavo kandidatnih list za pokrajino, občino in krajevne sosvete. Po poglobljeni razpravi in pregledu vseh predlaganih kandidatur je odobril kandidatno listo za pokrajino, katere nosilec je bivši pokrajinski svetovalec in odbornik Zorko Harej. Za nosilca

liste za tržaški občinski svet je bil potrjen bivši občinski svetovalec Aleš Lokar, ostali kandidati sledijo na listi po abecednem redu.

V nadaljevanju se je pokrajinski svet SSk razpravljalo o programih za pokrajino, občino in konzulte ter o pripravah in oblikah volilne propagande. Sestava celotnih list kandidatov in programov bosta predstavljeni na posebni tiskovni konferenci.

## RADIO TRST A

■ NEDELJA, 9. maja, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Nediški zvon; 11.00 Mladinski oder: »Janko in Metka«; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba po željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Šport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 10. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Arhitektura in arheologija v luči najnovejših odkritij; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna kozmetika; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 12.00 Kulturni dogodki — Kako ti je ime?; 13.00 Poročila; 13.20 Beseda in pesem; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroci ipajo; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Ana Karenina«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Računalnik v službi človeka; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 11. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Dogajanja iz polpreteklo dobe; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Ali ste že prebrali? 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Kulturno pismo — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Najlepše bajke za najmlajše«; 14.30 Pesmi brez besed; 14.55 Naš jezik; 16.00 Pripoved partizanskega časnikarja; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Z besedo o glasbeni umetnosti; 18.00 Georg Buchner: »Vojček«; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 12. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovensko planinstvo na Tržaškem od začetkov do danes; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Alternativna kozmetika; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 1. stopnjo osnovne šole; 11.30 Literarni listi; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nadiških dolin — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Deželni zbor na letošnji reviji »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Pojte, pojte, drobne ptice«; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Ana Karenina«; 15.00 Ameriški gledališki musical; 16.35 Motivi z malega zaslona; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci: Marko Ozbič in Aljoša Starc iz razreda prof. Ravla Kodriča na šoli Glasbene matice — Skladbe slovenskih avtorjev: Matija Bravničar: Simfonična antiteza; 18.00 Pesniki so čudenje sveta; 18.40 Iz beležnice Viljema Černa; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 13. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Doma in na tujem; 8.45 Glasbene skice 9.30 Pravica do pokojnine in socialnega varstva; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.45 Oddaja za 2. stopnjo osnovne šole; 11.30 Izbrani listi; 12.00 Od Milj do Devina — Beležka; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.55 Naš jezik; 15.00 Jugoslovanski izvajalci; 16.00 Domači obrabi; 16.35 Južnoameriški motivi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nedeljski koncert v Mali dvorani gledališča Verdi v Trstu 28. marca letos; 18.00 Četrtekova srečanja; 18.30 Sodobne novele; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 14. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Tri slovenske sestre: 130 let Družbe sv. Mchorja; 8.45 Glasbene skice; 9.30 Stilno pohištvo; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Literarni listi 12.00 Na goriškem valu — Beležka; 13.00 Poročila; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Kako - zakaj - odkod?« 14.30 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Ana Karenina«; 15.00 Odtrgana kulisa. Film in filmska glasba; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 15. maja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Mali leksikon telesne kulture in prostega časa; 9.30 Onkraj zvezd, literarni fragmenti v prozi; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Literarni listi; 12.00 Danes in jutri, oddaja o Reziji — Beležka; 13.00 Poročila; 14.10 Mladi pisci; 14.55 Naš jezik; 15.30 Dijaška tribuna; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Letošnja revija »Primorska poje«; 18.00 »Veš, poet svoj dolg...« socialna in partizanska lirika. Izvedba: goriški klasični licej; 18.45 Vera in naš čas 19.00 Poročila.

# Misli slovenskega kulturnega delavca ob prazniku dela

Objavljamo govor, ki ga je imel ob prvomajskem zborovanju na Gol-donijevem trgu v Trstu kulturni delavec Aleksij Pregarc.

Tovariši in kolegi,

v čast mi je, da začnem današnje zborovanje z geslom DELU ČAST IN OBLAST! Rad bi govoril sila preprosto, tako da bi me sleherni od vas brez težav razumel. Toda, če hočem to storiti, naj bo komu všeč ali ne, se čutim manj enak tistim, ki so me poklicali, da branim zgolj sindikalno linijo in politiko, kot vam, delavci in uslužbenci. Izenačujem se torej z vašim potom, z vašimi pričakovanji, kot tudi z vašimi napakami. Mogoče bo kdo ob tem razočaran, toda prepričan sem, da je 1. maj praznik delovnih ljudi, praznik naših žuljev in pa naprežanja naših prednamcev, in to bolj od kogarkoli, ki se je ob njihovih in naših bojih šele učil strategije delavskega boja in se šele kasneje, v viharju izkušenj organiziral po določenih shemah in zgle-dih različnih ideologij. Bojna pot delavstva je zrasla iz odpora proti kapitalističnim monopolom, zato je ne moremo omejiti z lokalnimi prizadevanji, temveč spojiti jo z internacionalizmom. Mislim, da je to nam vsem jasno.

Boj proti kapitalizmu, ne pa proti kapitalu kot takemu, ker pač mi sami predstavljamo gonilno silo kapitala. Mi sami, delavci, ustvarjamo kapital, in imamo torej neodtujljivo pravico, da z njim tudi primerno razpolagamo! Kdor nam to zanika, je prezrl bistvo in zgodovino delavskega gibanja in njegovega boja!

V današnjih težkih trenutkih, v katerih se finančni mogotci rešujejo, kakor jim veleva kompromisni smisel za obstoj, se moramo zavedati, če smo pošteno — ponavljam »pošteno« delali, da se brez delovne sile vsaka ekonomija zruši in tedaj lahko zdrknemo na platformo neurejenosti in barbarizma.

Ko sindikalisti za nas sklepajo pogodbe, sindikalisti, ki smo jih mi izvolili z največjim možnim zaupanjem, se morajo ti zavedati, da imajo za seboj široko bazo, s katero lahko slepo računajo. Toda — vprašajmo se: so se vedno, v vsakem trenutku zavedali, da sta konfrontacija in dogovor z delavsko bazo neobhodno potrebna za pogajanja s stranjo, ki lahko samo z našim prispevkom ustvarja kapital? In pri tem niso izvzete niti tako imenovane napredne in pa slovenske gospodarske ustanove in organizacije, ki imajo (čeprav prikrite, ker jih radi zamolčimo) hude probleme sindikalnega značaja.

Vsi vemo, da je kopičenje kapitala, bodisi državnega bodisi privatnega, v sodobnem svetu nujno potrebno zaradi vse bolj zapletenega pa tudi dinamičnega gospodarskega razvoja, toda vprašam vas: je ta kapital, ki je pretežno ustvarjen z obdavčenjem naših, preko inflacije povprečnih plač — res na razpolago tistemu, ki ga ustvarja?

Odgovarjam, in to zavestno: ne!

Kajti ne bodo nas prepričali, da je tihotapstvo valut, vstajevanje in prikrievanje realnih dohodkov, šušmarjenje in škandali z nepremičninami in petrolejem, podkupnine, zaseganje obdelovalne površine, lažne in dvoumne investicije, že dogovorjene in neizvedene reforme — slika zdravega gospodarstva!

Prav to hibridno stanje je privedlo do socialnih trenj, do nasilja in do delavske apatičnosti in oportunitizma. Naj se potemtakem vsemu temu čudimo? Celotno sindikalisti so pred dobrim deset

ali petnajstletjem izhajali iz ideoloških predpostavk in determiniranosti in jih je samo grozeča stiska, v katero je delavstvo zašlo, prisililo v »skupne« ali »unitarne« nastope! Zdi se mi, da je prišla ta ovedenost dokaj pozno. V hlastanju za izgubljenim in zapravljenim časom je postalo skoraj edino sredstvo za reševanje delavskih potreb — nagla posredovalna vloga — kar je vsejalo med nas, delavce, brezbriznost in odpor do dela. Priznajmo pa, roko na srce, da smo sindikatom mi, prav mi, delavci, neupravičeno odtegnili podporo, in to z ustanavljanjem raznih avtonomnih sindikatov itd.

Kljub napakam se moramo namreč zavedati, da je sindikalno vodstvo, sindikalno unitarno predstavništvo edini forum — sicer vreden kritik — ki brani naše pravice; lahko del tega vodstva tudi diskvalificiramo, toda ne pozabimo, da je to vodstvo naslednik tistih bojevitihi ljudi, ki je v drugačnih časih edino in velikokrat s krvavimi žrtvami stopalo na čelu delavskih množic. Nimamo druge izbire ne druge alternative: lahko smo skrajno kritični do svojega vodstva, toda to predstavlja edino platformo, s katere lahko sprožamo naše zahteve.

Poleg gospodarske krize, ki je gospodarstvo Trsta zreduciralo na branjevstvo in kramarijo, sicer za posamezne davčne utajevalce zelo donosna, je tudi politično-etnični problem, ki se zdi, da ga ni moč odpraviti.

Tovariši in prijatelji, Slovenci in Italijani! Čudovit občutek sem imel danes, med povorko, ko sem lahko svoboden, ne da bi komu vsiljeval svoj jezik in pripadnost, korakal z vami vsemi in se izražal v materinščini. Začutil sem, da lahko dam duška svojemu demokratičnemu duhu samo in zgolj med vami. Nihče me ni vprašal, če sem se poročil s slovensko ali italijansko kulturo, zato so odveč in najhujšega obsojanja in izolacije vredni vsi tisti, ki zasedajo svoje dvoumne stolčke z ustvarjanjem napetosti in podtikanja. Zanje ni mesta v demokratični družbi narodov, to niso Evropejci, temveč mlahavi nostalgiki, ki skušajo s svojo subkulturo pehati naivneže v anahronizem.

Slovensko ljudstvo, slovensko delavstvo ne bo nikoli dovolilo, da bi se med nami in italijanskim delom prebivalstva zasejalo sovraštvo in nezaupanje. Ziveti hočemo v miru, s svojimi svetimi pravicami, kajti človeško dostojanstvo se ne da izmeriti s številkami — kot bi nekateri hoteli! Tujega nočemo — svojega ne damo — je pomenljivo geslo, je geslo našega obstoja.

Ponosni bodimo na to, kar smo. Trezno izbirajmo prijateljstva in dokažimo našo demokratičnost in kulturnost s prizadevnostjo in delom. Zivel prvi maj!

—o—

## OBLETNICA TITOVE SMRTI

Pred dvema letoma je v tem času v Kliničnem centru v Ljubljani po daljši bolezni umrl jugoslovanski predsednik Tito. Ob 15. uri in 5 minut so se v torek, 4. t.m., po vseh jugoslovanskih tovarnah oglasile sirene in je bilo za nekaj časa prekinjeno delo.

Predsednik predsedstva jugoslovanske republike Sergej Kraigher je v spremstvu svojih sodelavcev in vidnejših predstavnikov Zveznega izvršnega sveta položil venec na Titov grob.

# O gospodarskem položaju v naši deželi

»Apindustria«, glasilo male in srednje industrije za Furlanijo - Julijsko krajino, prinaša v svoji majski številki na uvodnem mestu članek Paola Stefanata o inflaciji. V članku pravi, da se je sicer posrečilo zmanjšati inflacijo na manj kot 17 odstotkov, s čimer se je dalo spraviti pod nadzorstvo tudi naraščanje življenjskih stroškov, vendar pa bo treba rešiti v tej zvezi še velike probleme. Pisec opozarja, da je k zmanjšanju inflacije pripomogla predvsem železna volja vlade za vztrajanje pri politiki zmanjšanje kreditov, kljub vsem nasprotnim pritiskom. Vendar pa to ne sme zapeljati nikogar v prevelik optimizem, kajti to povzroča tudi naraščanje brezposelnosti in zmanjšanje investicij. Zdaj gre za to, da se odpravijo, kolikor

je mogoče, te negativne posledice pobijanja inflacije. Kažejo se znaki, da se bliža konec dolge gospodarske krize, toda treba je vedeti, kaj potem. Treba bo popraviti mnogokaj, kar ne gre prav v gospodarstvu naše dežele in vse države. Misliti je treba na nove investicije, na novo tehnologijo, na znanost, na organizacijo in predvsem bo treba pokazati novo delovno miselnost in več duha družbenega sožitja.

Francesco Capasso komentira drugo deželno konferenco o državnih udeležbah. Kot znano, gre pri tem za važne industrije v naši deželi, kot sta npr. ladjedelniška in železna, ki sta med najbolj prizadetimi od gospodarske krize. Važen problem predstavlja tudi preskrba z energijo.

Manjši članek obravnava odnos med gospodarstveniki in davčno upravo. Drug članek poroča o tečaju za izpopolnjevanje znanja upravnega osebja v podjetjih. Gianfranco Sorrentino piše o važni kulturni pobudi furlanskih podjetnikov prek njihovega študijskega centra Cisae, ki je razpisal za tisočletnico Vidma, ki jo bodo obhajali prihodnje leto, literarno nagrado, razdeljeno v dve veji. Prva velja za roman ali biografijo, esejistično delo ali spomine. Prva nagrada za taka in sicer že objavljena dela bo znašala 5 milijonov lir, dve drugi pa po 2 milijona lir. Druga veja nagrade velja za biografije ali eseje o življenju ali delih kake že pokojne furlanske osebnosti ali za kako delo o zgodovini ali kulturi Furlanije. Nagrada se bo imenovala »Aquilaia«.

Valentino Bianchet piše o vlogi F-JK v mednarodni trgovini. Gre za temeljito in izčrpno razpravo, opremljeno s statistikami. Zelo zanimiva je tudi razprava, ki jo je objavila Chiara Selan pod naslovom »Voda, sonce, veter: kateri teh elementov bo lahko nadomestil petrolej?« Po mnenju avtorke je nujno treba iskati take alternativne vire energije, kar seveda ne bo dokončna rešitev problema energije, pač pa lahko za zdaj reši človeštvo odvisnosti od petroleja.

Poleg tega prinaša revija še obširen dokument o obnovi in razvoju v Furlaniji - Julijski krajini in nekaj manjših prispevkov, npr. o industriji, ki izdeluje stole.

—o—

## Veiter proti Wagnerju

Proti trditvam koroškega deželnega glavarja Wagnerja, da na Koroškem slovenska narodna skupnost uživa privilegije in da avstrijska manjšinska zakonodaja po vsem svetu velja za priznana, se zdaj postavlja tudi mednarodno priznani izvedenec za manjšinsko pravo profesor dr. Theodor Veiter.

Po njegovem mnenju so te trditve netočne in se koroški deželni glavar po krivici sklicuje nanj. To piše Veiter v pismu slovenskima osrednjima organizacijama.

»Ni nobenega dvoma«, piše Veiter, »da slovenska narodna skupnost na Koroškem nikakor ni obravnavana prednostno, kakor je tudi hrvaška narodna skupnost na

dalje na 8. strani ■

## VREDNOTE LJUDSKEGA ŽIVLJENJA NA SLOVENSKEM

■ nadaljevanje s 1. strani

zah, med takoimenovanimi viničarji, in jih slikal. Pri njih je ostal tudi po vojni. Pred kratkim so mu priredili spominsko razstavo v Mariboru. Isto je storil še neki drugi nemški slikar, Kasimir.

Nedavno je izšla na Norveškem knjiga nekega ameriško-norveškega etnologa, ki je odkril med svojim študijskim bivanjem med Slovenci v Halozah v okolici Majšperga tako simpatične navade in lastnosti, tako toplo občestveno povezanost, kot je ni spoznal nikjer drugje. Odkril je odlike slovenskega ljudskega življenja in čut slovenskega ljudstva za medsebojno pomoč in družabnost. Tudi poročil se je s Slovenko. Na ljubljanski univerzi je pred desetletji poučevala angleščino neka Škotinja, miss Copeland, ki se je zaljubila v slovenske gore in v slovensko ljudstvo na Gorenjskem in napisala o svojem bivanju med Slovenci dve knjigi. Podobnih primerov bi lahko navedli še mnogo, npr. izredno simpatijo, ki jo čutijo Holanci do Slovencev, kjer pridejo z njimi v stik. Nihče pri tem ne opazi in ne govori ali piše o slovenski majhnosti. Zato bi mi sami morali čimprej prenehati govoriti in pisati o njej. Tudi neglede na število smo lahko Slovenci narod, ki nekaj velja v odnosih do drugih narodov in v mednarodnem življenju sploh, če ne bomo zapravili tistega dobrega, kar imamo v svoji kulturi in v svojem narodnem značaju.

## PROSTOR MLADIH

# Delovanje Slovenske zamejske skavtske organizacije

Velikonočnemu času je Slovenska zamejska skavtska organizacija, in sicer veja volčičev in veveric, posvetila za duhovno obnovo in tekmovanju v izdelavi pirhov.

Tekmovanja so se z originalnimi izdelki udeležile številne skupine, ki se zbira Devinu, Mavhinjah ter v Mačkoljah, Rojanu in Škednju. Komisija, ki si je izdelke ogledala, bo podelila nagrade na bližnjem Jurjevanju.

Kot pred časom izvidniki in vodnice tako so se v nedeljo, 25. aprila, najmlajši člani organizacije srečali in se prijatelj-

sko pomerili s svojimi vrstniki iz Gorice.

Srečali so se na bazoviški gmajni, kjer smo voditelji že prej pripravili igrišča za razne panoge, kot so Med dvema ognjema, skavt-ball skalp itd. Lepo vreme, čeprav vetrovno, je pripomoglo k dobremu vzdušju. Otroci so se naužili svežega zraka, se pozabavali, sprostiti ter se med seboj seznanili. Podobna srečanja dajo tako tudi otrokom iz mesta možnost, da se temeljito razgibajo v naravi, predvsem pa je seveda pomembno, da se otroci privadijo na življenje v skupnosti.

Po živahno preživetem dnevu smo udeleženci sklenili krog ter se s pesmijo Slovesa poslovili od bratov Goričanov, ter si obljubili, da se bomo zopet srečali. Velja namreč poudariti, da je bilo to srečanje prvo, kar zadeva naše najmlajše člane organizacije in se mora še ponoviti, kot važen element povezave med goriškimi in tržaškimi Slovenci.

Marjanka Rebula

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

v Trstu, Donizettijeva 3,

vabi na predavanje

O SLOVENSKI ZAMEJSKI LITERATURI

v petek, 7. maja, ob 19. uri.

Predaval bo univ. prof. Martin Jevnikar.

## Zanimiva knjiga o grbih slovenskih dežel

V obliki drobne, 80 strani obsegajoče knjige s 4 zgodovinskimi razpravami treh avtorjev je izšla nova številka zbornika »Glas Korotana«, glasila slovenskega študentovskega doma »Korotan« na Dunaju.

Uvodno kratko razpravo je prispeval ravnatelj doma p. Ivan Tomažič, drugi dve znani goriški profesor in etnograf Jožko Savli, zadnjo pa ugledni slovenski grboslovec Vinko Mirt, ki živi v Sao Paulo v Braziliji. Vse štiri razprave prikazujejo slovensko zgodovino dokaj izvirno in se o-

sredotočajo predvsem na zgodovino grbov slovenskih dežel, za katere je vzbudil zanimanje zlasti Vinko Mirt, največji strokovnjak za slovenske grbe, kar smo jih kdaj imeli. Odkril je, da imamo Slovenci narodne grbe, ki so med najstarejšimi v Evropi, pa tudi zelo izvirni, kot je npr. klobuk karantanskega kmeta v grbu Slovenske marke (dežele) ali še starejši grb črnega panterja v grbu Karantanije.

Zaenkrat le opozarjamo na to knjigo, drugič bomo spregovorili o njej kaj več.

# Poimenovanje šole pri Domju

Prvega maja popoldne so slovensko osnovno šolo pri Domju poimenovali po učiteljici Mari Samsi, ki je bila znana prosvetna delavka, organizatorica medvojnega šolstva in ustanoviteljica mladinske revije »Galeb«. Bila je tudi pisateljica in publicistka, ki je veliko pisala za številne liste.

Na sobotni slovesnosti so bili prisotni mnogi ugledni gostje iz matične Slovenije in predstavniki krajevnih oblasti. Slovesnost pa se je začela z odkritjem spomenika Mari Samsi, ki ga je izdelal umetnik Klavdij Palčič. Sledil je blagoslov. Dr. Kosmač, ki je opravil obred, je ob tej pri-

ske šole na splošno, a še posebej na Tržaškem.

Didaktični ravnatelj Stanislav Skrinjar je spregovoril o delovanju Mare Samse na šolskem področju; naglasil pa je tudi njeno pisateljsko dejavnost. Svoj govor pa je zaključil z mislijo na priznanje naših pravic do uporabe slovenskega jezika v javnosti.

Pred bogatim kulturnim sporedom pa je prisotne pozdravil tudi dolinski župan Edvin Svab, ki je v nekaj besedah pozval vse državljanke obeh narodnosti k mirnemu sožitju, Slovence pa je spodbudil k uporabi materinega jezika. (sic!)

Slovesnost se je nadaljevala z nastopom otrok iz vrtca pri Domju in Ricmanjih. Sledila je spominska lepljenka »In še je klical Trst«, ki jo je sestavil Sergij Verč, igrali pa učenci osnovne šole »Mara Samsa«. Na prireditvi pa so sodelovala tudi druga društva s tamkajšnjega področ-

ja. Tako je s peštrm koncertom nastopila ricmanjska godba na pihala, ki jo vodi Enio Krizanovski. Nastopila pa sta tudi pevska zbor »Slavec« iz Ricmanj, ki ga vodi Drago Petaros, in »Fran Venturini«, ki ga vodi Ivan Tavčar. Tako prvi kot drugi zbor je zapel po tri pesmi. Kulturni spored se je zaključil z nastopom ricmanjskega ansambla »Pomlad«, ki je tudi izvedel tri skladbe.

Ob poimenovanju šole so učenci in učiteljstvo pripravili tudi zanimivo razstavo o Mari Samsi in njenem delovanju. Prisotni pa so si lahko tudi ogledali razstavo ročnih del, ki so jih med letom izdelali učenci.

Pomembno se nam zdi tudi dejstvo, da je pripravljali odbor za poimenovanje šole poskrbel, da je ob tej priliki izšla brošura »Osnovna šola Mara Samsa«, ki na 95 straneh z bogato fotografsko dokumentacijo prikazuje življenje in delo Mare Samsa. Dragoceni pa so tudi zgodovinski, družbeni in narodopisni podatki, ki govorijo o preteklosti Domja in njegovih ljudi. Brošuro je uredil Jože Koren.

M. T.

*Državni poklicni zavod za industrijo in obrt »Jožef Stefan« vabi na slovesnost poimenovanja v soboto, 8. maja, ob 11. uri na sedežu šole v ul. S. Cilino 16.*

Spored:

— pozdravni govor, odkritje obeležja šole in kipa J. Stefana, kulturni program in razstava izdelkov dijakov mehanskega, kemijskega in elektronskega oddelka.

ložnosti tudi spregovoril nekaj besed o liku učiteljice Samsove. Po njem je spregovoril učitelj Boris Zafran, ki je v svojem govoru navedel najprej nekaj zgodovinskih podatkov v zvezi z ustanovitvijo šole pri Domju. Nato je orisal življenjsko pot Mare Samse, ki je v svojem življenju morala trpeti nacistično in fašistično nasilje. Z odhodom k partizanom pa je še bolj dokazala ljubezen, ki jo je gojila do sloven-

## Uspeh mladinskega zbora GM

V torek zvečer so se vrnili v Trst mladi pevci Mladinskega zbora Glasbene matice, ki so se udeležili mednarodnega zborovskega tekmovanja »Europes Musikfestival« v Belgiji. Mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta, ki ga vodi Stojan Kuret, je na tem tekmovanju, ki se je vršilo v belgijskem mestecu Neerpelt, osvojil prvo mesto v svoji kategoriji. Na tem mednarodnem tekmovanju je nastopilo 122 zborov iz vse Evrope in tudi dva iz ZDA. Mladinski zbori pa so tekmovali v 6 različnih težavnostnih stopnjah. Belgijski in nemški glasbeni strokovnjaki so prisodili

našemu zboru prvo mesto za njegov nastop.

Mladinski zbor Glasbene matice je nastopil z osmimi pesmimi, poleg obvezne skladbe »De Spiritu Sancto« Petra Ebna so peli še »A bomba - B bomba« Alda Kumarja, »Zvončke« Marija Kogoja, »Ecce Maria«, Praetoriuma, »Ne Pricias me« Orlanda di Lassa, »Uspavanko« Pavla Merkušja, »Kralja Matjaža« Marjana Gabrijelčiča in Nystedtov »Sok«.

Prav gotovo je ta pomembni glasbeni uspeh važen za nadaljnje delovanje tega zbora. Uspeh pa dokazuje, da postaja Mladinski zbor GM vse bolj kvalitetna pevska skupina, ki bo gotovo še veliko doseгла na zborovskem področju. Taki nastopi in uspehi pa so tudi v veliko zadoščenje pevcem in dirigentu ter sploh vsem, ki se zanimajo za delovanje tega mladinskega zbora.

M. T.

*V ponedeljek, 10. maja, bo v Društvu slovenskih izobražencev v Trstu ob 20.30 srečanje s prevajalcem Arnaldom Bressanom.*

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE  
FEDERICO GARCIA LORCA

**KRVAVA SVATBA**  
Režija: Zvone Sedlbauer

PREMIERA

V petek, 7. maja 1982 ob 20.30 ABONMA  
RED A — premierski

PONOVITVE

V soboto, 8. maja 1982 ob 20.30 ABONMA  
RED B — prva sobota po premieri

V nedeljo, 9. maja 1982 ob 16. uri ABONMA  
RED C — prva nedelja po premieri

V sredo, 12. maja 1982 ob 20.30 ABONMA  
RED D — mladinski v sredo

V četrtek, 13. maja 1982 ob 17. ABONMA  
RED I — mladinski

V četrtek, 13. maja 1982 ob 20.30 ABONMA  
RED E — mladinski v četrtek.

## Umrli je g. župnik Alojz Rozman

V ponedeljek popoldne je v bolnišnici pod Obeliskom umrl trebenski župnik Alojz Rozman. Tih, skromen duhovnik, ki je v svojem življenju in poklicu bil ves predan svojemu poslanstvu in službi ljudstvu. Med kratkim pogovorom na bolniški postelji je med drugim bolj zavzdihnil kot povedal, ker je pač že težko govoril: »Koliko smo delali za naš narod!« Pri tem ni mislil samo na vse duhovnike, ki so službovali med slovenskim in hrvaškim narodom pod fašizmom, ampak tudi na vse tisto, kar je bilo storjeno po vojni.

Rajni trebenski župnik je bil rojen leta 1911 v Smihelu pri Postojni. Šolal se je v znamenitih šentviških zavodih pri Ljubljani, podobno kot nekaj drugih primorskih duhovnikov. Ker je tudi dokončal študij na tej gimnaziji, je imel potem težave pri vstopu v bogoslovje v Gorici. Po priporočilu tržaškega škofa Fogarja pa je bil sprejet. Kaj kmalu je začel voditi pevske zbor velikega semenišča, saj je bil velik ljubitelj petja in dober pevovodja. Ta ljubezen do glasbe ga je spremljala skozi vse življenje in povsod, kjer je služboval, je skrbel tudi za lepo petje pri bogoslužju.

Po posvetitvi leta 1934 je svojo pastirsko službo začel v hrvaški Istri, kaj kma-

lu pa je bil premeščen v Dekane, kjer je skupaj z vaščani preživel težke trenutke fašističnih ustrahovanj in težka vojna leta. Vseskozi je pomagal ljudstvu in vsem, ki so se borili proti fašizmu in nacizmu. Bil je pravi narodnjak, premočrten in načelen slovenski duhovnik. Zaradi težav po vojni se je umaknil na Tržaško, kjer so ga čakala težka leta boleznin in tegob. Leta 1950 je bil imenovan za župnika v Trebčah in tu je pastiroval do svoje smrti.

Gospod Rozman je zelo ljubil delo z mladino. V vasi si je veliko prizadeval z mladinskimi zborom, ki je dosegal tudi prav lepe uspehe. Skrbel je za skavtski vod fantov in deklet. S tem v zvezi naj povemo, da je bil nekaj časa tudi duhovni vodja tržaških skavtinj in da se je kot katehet in župnik vedno zanimal za delo z mladino.

Trebenci so torej izgubili svojega duhovnika. Bil je skromen, strpen, tih, a zvest svojemu prepričanju in svojemu narodu in poslanstvu.

M. T.

*Iz Gorice smo v sredo prejeli vest, da je umrl bivši dolgoletni župnik v Nabrežini Srečko Rejc. Bilo mu je 80 let. V Nabrežini je služboval nad tri desetletja.*

## Razprava o občinskem proračunu v Sovodnjah

Občinska seja je bila 26. aprila; najprej je bil odobren zapisnik prejšnje seje; ob tem moramo reči, da je zapisnik vedno bolj popolen, kar je treba pohvaliti.

Glavna točka dnevnega reda je bila razprava in odobritev letošnjega občinskega proračuna, ki predvideva 1 milijardo in 14 milijon lir dohodkov, ravno toliko pa tudi izdatkov.

Poleg navadnih dohodkov, ki znašajo 380 milijonov lir, bo občina imela na razpolago še nekaj nad 584 milijonov, ki jih bo pridobila iz prenosa kapitalov, iz najetja posojila, iz prispevka po zakonu Bucalossi, iz prodaje občinske zemlje ter namenjeno vsoto iz lanskega prebitka, ki znaša 23 milijonov. Sedanje dohodke bo uporabila za javna dela: za dograditev telovadnice 291 milijonov, za infrastrukture v obrtniško-industrijski coni v Rubijah-Malnišče 200 milijonov (prispevek iz goriškega sklada), za razširitev ceste v Skrljah (Sovodnje) 20 milijonov, razna pravila na pokopališčih 5 milijonov, za zasežena zemljišča 10 milijonov (kot odplačilo za razširitev cest), zasaditev topolov 8 milijonov. Iz postavke Bucalossi, ki znaša 50 milijonov lir bodo črpali sredstva za ojačenje in za izgradnjo novega dela javne razsvetljave in za manjše druge posege. Žiro postavke znašajo 50 milijonov lir. V ostalem je proračun tako razdeljen; javna uprava 136 milijonov, šolstvo in kultura 67, socialno področje nad 85. Treba je omeniti, da je kritje primanjkljaja CAFO 10 milijonov in 493 tisoč lir (lani 8,614), za vzdrževanje cest in javno razsvetljavo pa 56 milijonov lir.

V letošnjem proračunu so zvišani prispevki športnim in prosvetnim društvom in sicer na 2 milijona za športna društva (lani 1 milijon), prosvetnim pa 6 milijonov (lani 5). Med razpravo o proračunu je interveniral svetovalec SSK Branko Černic pri postavkah, ki se nanašajo na preskrbo

onemoglih in na vsoto, ki je poleg letnega prispevka potrebna za kritje primanjkljaja Industrijskemu konzorciju, vsota, ki znaša skupno 6.475 milijonov (lani 3.421). Glede oskrbe onemoglih je svetovalec hotel vedeti, če občina lahko nudi poleg vzdrževanja v raznih ustanovah in majhne finančne podpore tudi konkretno socialno službo. S tem v zvezi bi se občina lahko skupno s kako drugo slovensko občino dogovorila za možne intervencije v okviru Krajevne zdravstvene enote ali bi zaprosi-

la državo oz. deželo za prispevek in z njim zaposlila strokovno osebo, ki bi na domu oskrbovala ne samo ostarele, ampak tudi fizično in psihično prizadete. Glede primanjkljaja industrijskega konzorcija je bil svetovalec Černic mnenja, da nima smisla vztrajati v njem kot član, kar se bo v bodočnosti lahko slabo obrestovalo.

Podžupan Klemše, ki je odbornik za finance, je obrazložil ter razčlenil postavke proračuna. V odgovoru na vprašanja je skušal pojasniti, zakaj ni uprava pomislila oz. sprejela nakazano rešitev za socialno skrbstvo. Po njegovem mnenju razlogi so v še neurejenem delovanju KZE in v prepočasnem izvajanju zdravstvene reforme v državi. Glede članstva v konzorciju **dalje na 7. strani**

## Sestanek pokrajinskega vodstva SSK v Krminu in Pevmi

V preteklih dneh se je goriško pokrajinsko vodstvo Slovenske skupnosti sestalo s strankinima sekcijama v Krminu in v Pevmi. Podobna srečanja sodijo v okvir stalnega sodelovanja med tajništvom SSK in njenimi lokalnimi organi za utrjevanje delovanja in za obravnavo vprašanj, ki so krajevnega ali tudi pokrajinskega značaja. V Krminu so poleg članov pokrajinskega vodstva bili prisotni krminski tajnik SSK Joško Sirk, Vanda Gradnik in številni člani ter somišljeniki SSK v tej občini; sestanka so se udeležili tudi člani vodstva Krščanske demokracije iz Krmina, s katerimi so predstavniki SSK imeli odkrit in poglobljen razgovor o nekaterih trenutnih vprašanjih, ki se tičejo krminske občinske uprave, katero vodita — kot znano — KD in socialistična stranka. V zvezi s stališčem nekaterih političnih strank, ki bi želele ustvariti napeto ozračje med strankami koalicije, je bila poudarjena potreba, da se sodelovanje na občinski ravni potrdi in da se zavrnejo poskusi razbitja med KD in PSI. S tem v zvezi so predstavniki SSK, tako pokrajinski kot krminski, iz-

rekli podporo obstoječi koaliciji in izrazili vso solidarnost svojemu odborniku Francu Kendi, solidarnost, ki jo je odborniku SSK izrekel tudi krminski župan, socialist Nudin, v občinskem svetu. Razprava se je nadalje razvila še okrog otroškega vrta s slovenskim jezikom in o potrebi, da bi ta vrtec poddržavili ter o tem, da bi v Krminu poleg vrta dobili še primerne prostore za kulturni center Slovencev, kjer bi lahko odprli knjižnico in druge prostore za delovanje naše narodne skupnosti.

Pred dnevi je bil podoben sestanek tudi na Oslavju, kjer so se srečali predstavniki pokrajinskega vodstva SSK in krajevne sekcije. Prisotni so bili člani tajništva in člani iz Pevme, Štmavra in Oslavja, ki so si v daljšem razgovoru izmenjali misli o nekaterih krajevnih vprašanjih in o delovanju stranke v pokrajinskem merilu. Po pozdravnih besedah deželnega predsednika SSK Andreja Bratuža, pokrajinskega tajnika Marjana Terpina in predsednika rajonske konzulte Joška Košiča, so prisotni obravnavali vprašanje delovanja rajonske konzulte. V zvezi s predsedniškim mestom tega krajevnega organa, so prisotni soglasno potrdili veljavnost dogovora med SSK, KPI in PSI na občinski ravni, obenem pa tudi obžalovali, da omenjeni stranki nista po dveh mesecih smatrali za potrebno odgovoriti na dopis SSK glede razčiščenja odnosov med temi tremi strankami. Med razpravo, ki so se je udeležili številni prisotni, so nadalje obravnavali še nekatere druge aktualne probleme. Glede nameravane gradnje ljudskih stanovanj v Pevmi, so prisotni potrdili veljavnost stališča rajonske konzulte, da se zemljišče dodeli samo potrebam domačinov, ki naj bi preko svoje lokalne zadruge dobili določeno zemljišče. Nujno je, da se občinska uprava drži dane obljube, da se na ta način ohrani jezikovne in narodne značilnosti tega kraja, kot je bilo izrecno zapisano v uvodnem poročilu, ki ga je izdelal arh. Costa ob reviziji regulacijskega načrta. Domačini so nadalje predočili občinskemu odborniku Danjanu Paulinu in ostalim predstavnikom SSK nekatera vprašanja s področja javnih del in se zavzeli za okrepitev nadaljnjega sodelovanja med pokrajinskim vodstvom in sekcijo SSK iz Pevme, Oslavja in Štmavra.

## Redna seja občinskega sveta v Števerjanu

V četrtek, 29. aprila, je bila seja občinskega sveta v Števerjanu. Ob prisotnosti vseh članov je župan poročal o obisku belgijskih Slovencev v naši občini, kjer jih je sprejel in toplo pozdravil. Posebno je bil vesel obiska v naši občini njihovega dušnega pastirja g. Žaklja, ki sta se že poznala v preteklosti. Po tem poročilu je svet sprejel sklep, da določi vsoto petih milijonov lir letno občinskega prispevka šolskim sestram za vodenje otroškega vrta. Sklep je nato bil tudi soglasno sprejet glede honorarja županu, odbornikom ter sejnine svetovalcem, kakor tudi ratifikacija raznih sklepov odbora o porazdelitvi deželnega prispevka v smislu člena štev. 54 deželnega Statuta ter zakona štev. 60 glede deželnega prispevka za izdelavo urbanističnih načrtov.

Svet je nato prešel k obravnavi občinskega proračuna za leto 1982. Odbornik za finance Ciril Terpin je podal poročilo o občinskem proračunu, ki znaša eno milijardo 98.677.730 lir dohodkov in seveda

prav tako izdatkov. Razčlenil je to vsoto po postavkah, ki se nanašajo na javno upravo, šolstvo in kulturo, socialno področje, javne usluge, ekonomsko področje ter javna dela. Odbornik je dejal, da bo glavna skrb uprave v tekočem letu dokončna ureditev vodovoda, šole, ter skrb, da bo pokrajinska uprava izdelala načrt ter oddala na dražbi cesto Grojna - Bukovje - Števerjan, ki predvideva 500 milijonov lir stroškov za njeno ureditev. To so glavni cilji, ki bodo veljali nad milijardo lir, imeli pa bodo svojo težo v števerjanskem gospodarstvu. Glede drugih postavk pa so te postale, skoro bi rekli, tekoča uprava — je dejal Terpin — saj so proračuni, ki niso izenačeni, zamrznjeni na 16% poviška letno s strani države, zato je v teh pogojih nemogoč vsak nadaljnji izredni poseg. Za proračun, ki je glavni dokument, na katerem sloni delovanje vsake javne uprave, je glasovalo 12 svetovalcev večine, trije predstavniki manjšine pa so se vzdržali.

## S TRŽAŠKEGA

## Poimenovanje osnovne šole v Mavhinjah po Josipu Murnu - Aleksandrovu

Preteklo nedeljo, 2. maja, so osnovno šolo v Mavhinjah slovesno poimenovali po pesniku Moderne Josipu Murnu-Aleksandrovu. Prireditelj in lepo vreme sta privabila mnogo vaščanov in prebivalcev iz okolice. Med udeleženci so bili številni predstavniki oblasti; med drugimi smo opazili generalnega konzula SFRJ Štefana Cigoja, deželnega svetovalca Draga Štoko in župana Albina Škerka. Prisoten je bil tudi kipar France Gorše, avtor Murnovega reliefa, ki krasi odslej vežo mavhinjske šole.

Na prireditvi so najprej nastopili otroci mavhinjskega otroškega vrtca, nato pa so se zvrstili mali recitatorji in igralci iz osnovne šole. Ti so predstavili nekaj Murnovih pesmi, pravljično igrice Janika in ritmično vajo ob glasbeni spremljavi. Na-

*Ob smrti župnika Lojzeta Rozmana žaluje Slovenska zamejska skavtska organizacija. Gospod Rozman je bil nekaj časa glavni duhovni vodja Slovenskih tržaških skavtinj, v Trebach pa je bil pobudnik in duhovni vodja skavtske skupine. Njegova naklonjenost in dobrotta bosta ostali v hvaležnem spominu vseh članov organizacije.*

to je nastopil še osnovnošolski zborček, ki je ubrano zapel tri pesmi.

Po nastopu otrok je domači župnik dr. Jože Markuža blagoslovil šolo, nakar je sledilo odkritje plošče in Murnovega reliefa. Na oder je nato stopil prof. Maks Šah, ki je v svojem govoru najprej predstavil pesnika Josipa Murna in težke čase, v katerih je pesnik živel. Govornik je nato v kratkih, a jasnih obrisih podal zgodovinski pregled delovanja slovenske šole v Mavhinjah.

Šola je bila ustanovljena leta 1854 in je ob začetku tega stoletja štela 120 učen-

cev. Med prvo svetovno vojno se njeno delovanje ni prenehalo, čeprav je bila fronta prav blizu. Šola je po vojni v spremenjenih okoliščinah delovala do nastopa fašizma, ki je prepovedal vsakršno uporabo slovenskega jezika v javnosti. Prišli so težki časi diktature in vojne, nemške okupacije in požiga vasi l. 1944. Po osvoboditvi je šola jeseni 1945 spet ožive-la in se ohranila do današnjih dni. Govornik je ob koncu svojega nastopa naglasil, da danes Slovenci v Italiji upravičeno pričakujemo od države, da z zakonom zagotovi naše pravice. Veliko pa je pri tem odvisno od nas samih, ki moramo skrbno čuvati našo narodno identiteto in tudi naš jezik, da ga bomo lahko posredovali našim znanecem kot dragocen zaklad.

Po pozdravnem nagovoru ravnatelja Stanka Škrinjarja, ki je organizatorjem čestital za lepo prireditelj in zaželel šoli mnogo uspeha v nadaljnjem delovanju, je spregovoril devinsko-nabrežinski župan Albin Škerk. V svojem nagovoru je župan podčrtal težko zgodovino vasi, ki je stoletja bila pod devinskimi graščaki, občutila nato posledice prve vojne vihre, fašistično diktaturo, nemško okupacijo in požig vasi l. 1944. Vas je v drugi vojni mnogo prispevala v boju za neodvisnost in svobodo, je še naglasil govornik, ki je nato ugotovil, da je občinski svet soglasno potrdil sklep o poimenovanju šole po pesniku Murnu. Ob koncu nagovora je Škerk izrazil tudi svoje osebno mnenje, da so vaščani morda zamudili priložnost, da bi šolo poimenovali po kaki domači zasluzni osebnosti.

Prireditelj je nato zaključil mešani zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine, ki ga vodi Matjaž Šček. Udeleženci so si nato lahko ogledali razstavo slik osnovnošolskih otrok, ki so prikazovale kako misel ali podobo iz Murnovih pesmi. Na razstavi je bilo tudi mnogo zanimivih fotografskih posnetkov iz nekdanjega vaškega življenja, ki dokazujejo bogato kulturno tradicijo vasi. **avb**

## Razvitje prapora v Mačkoljah

Letos obhaja Prosvetno društvo Mačkolje 30-letnico svojega delovanja. V zvezi s to pomembno obletnico je društvo organiziralo v nedeljo, 25. aprila, slovesno prireditev. Osrednja točka je bilo razvitje novega društvenega prapora. Osnutek zanj je izdelal Edi Žerjal, vezale pa so ga roke umetniške vezilje. Na praporu je podan motiv vasi, obkrožajo pa ga sadeži, ki so značilni za Mačkolje. Župnik Franc Vončina je ob blagoslovitvi prapora povedal nekaj priložnostnih besed.

V imenu Slovenske prosvete je spregovoril g. Marij Maver. Goriška pesnica Ljubka Šorli je za ta pomembni dogodek sestavila priložnostno pesem. Na prireditvi so nastopili kar trije domači zbori. Prvi se je predstavil otroški zbor Slovenski šopek, ki je pod vodstvom Ljube Smotlak

zapel tri pesmi. Sledil je mešani zbor, ki ga vodi Cveto Marc in že vrsto let deluje v okviru Prosvetnega društva Mačkolje. Številnemu občinstvu se je predstavil tudi dekliški zbor Slovenski šopek, ki ga tudi vodi Ljuba Smotlak.

Po kulturnem programu so bili vsi prisotni povabljeni, da se zadržijo pri bogato obloženih mizah, ob dobri domači kapljici in veselemu petju.

—o—

### RAZSTAVA VIN V DOLINI

V soboto, 8. t. m., bo ob 17. uri v Dolini otvoritev 26. razstave vin, ki bo potekala v okviru tradicionalne »majence«. Po otvoritvi in podelitvi nagrad vinogradnikom bo srečanje s predstavniki družbene življenja v dolinski občini.

### POMORSKI PROMET V TRSTU

Obračun prvih treh mesecev trgovskega prometa v tržaškem pristanišču je pozitiven. V primerjavi z istim razdobjem v preteklem letu se je promet povečal za 46 odstotkov, in sicer od 600 na skoraj 900 tisoč ton. Dokaj se je povečal predvsem promet s kontejnerji. Novost predstavlja tudi izredno povečanje razkladanja prometa za termične elektrarne, medtem ko se je znatno znižal promet petrolejskega terminala. V primerjavi s prvimi tremi meseci leta 1981 so se dobave nafte zmanjšale za 2 milijona 400 tisoč ton, kar znaša 25 odstotkov.

### SLOVENSKA SOCIO-PSIHO-PEDAGOŠKA SLUŽBA V TRSTU

Sporočamo vsem našim šolam, staršem, našim kulturnim, političnim in športnim društvom, kakor vsem zainteresiranim, da deluje v okviru TKZE slovenska socio-psiho-pedagoška služba. Našim otrokom in mladostnikom, kakor njihovim staršem in šolam je na razpolago slovenska ekipa, ki jo sestavljajo logoped, otorinololog, pedopsihiater, psiholog in psihoterapeut.

Posvetovalnica ima svoj esedež v ul. Farneto 3, III. nadstropje, soba št. 310, tel. 571051 int. 24; deluje v jutranjih in popoldanskih urah.

**Koordinator**  
**Danilo Sedmak**

### DAVČNA PRIJAVA

Pri vseh izpostavkah tržaške občine že deluje posebna služba za zbiranje davčnih prijav. Te je moč izročiti delavnik od 8.30 do 13.00. Pri tem velja spomniti, da je davčne prijave za leto 1981 treba predložiti najkasneje do 31. maja.

—o—

## Važna zmaga Olympie

### Moška D-liga

Olympia-Terpin - Italcantieri — 3:1  
(15:6, 15:12, 8:15, 15:9).

Olympia-Terpin: Spacapan, Cotič Marko in Stefan, Černic, Dornik, Kuštrin, Terpin.

S sobotno zmago nad tržiško ekipo ITC je Olympia dosegla pomemben rezultat, saj je ohranila 2. mesto na lestvici, za tržaško ekipo Nuova Pallavolo, s katero se bo srečala prihodnjo soboto.

Tržičani se niso znali uspešno postaviti po robu Goričanom, razen v tretjem nizu, ko so izkoristili trenutek zmede in neodločnosti pri Olympii in jo spravili v zagato (3:13). Goričani so sicer premostili trenutno krizo, a so morali prepustiti niz nasprotnikom. »Maščevali« so se v četrtem nizu, s katerim so zmagali tudi tekmo.

### Moška I. divizija

Olympia - Mossa — 1:3 (11:15, 10:15, 15:9, 11:15)

Olympia: Devetak, Pola, Spacapan Simon in Ivo, Košič Beni in Andrej, Cotič Robert in Igor, Terpin.

Poraz, ki ga je doživela pretekli teden, ima Olympia pripisati predvsem izredni površnosti pri serviranju. Le v tretjem setu so igralci zaigrali bolje in prevladali, a žal ni zadoščalo.

### Ženska I. divizija

Olympia - Soča — 3:0 (15:5, 15:9, 15:2)

Olympia: Bertolini Klara in Marija, Klanjšček, Olivo, Perše, Mažgon, Primožič, Suligoj, Burnik.

Soča: Carli, Devetak, Cotič, Černic, Conzutti, Ferlat, Visentin, Kovic, Maraž Adrijana in Elizabeta.

## Sodobno kmetijstvo

# Bolezni breskev

**Kodravost** — Breskev pognojite s kalijem in forfornim gnojilom in spomladi temeljito poškropite z 1% bakrenim apnom (1 kg na 100 l vode ali 0,5-0,6 ditionom ali radociranom (50-60 dkg na 100 litrov); ko se bolezen pojavi je prepozno.

**Listno luknjičavost** je mogoče zatreti z bakrenimi pripravki ali organskimi fungicidi, odločilno pa je spomladansko škropljenje.

**Bledico ali klorozo** odpravimo z dodajanjem železnih helatov sequestrena 138 ali fetrilona.

Potrosite okrog drevja nekaj grenke soli.

**Črvivost breskev** povzročata breskov zavijač in breskov molj, ki se spomladi zavrtata v mehke poganjke in vrtajo v strženu, ki nato venejo, se smolijo in sušijo. Ko se gosenice zabubijo, se kmalu razvijejo iz njih metuljčki, ki odlagajo jajčeca na spodnjo stran listov, izlezle gosenice se zavrtajo v poganjke ali plodove, kjer delajo rove. Dorasle gosenice se zabubijo pri peclju ali med listi. Metuljčki drugega roda se pojavljajo julija in avgusta. Iz odloženih jajčec se razvijejo gosenice, ki prezimijo za lubjem. To velja za molj, gosenice zavijača pa se pojavljajo v štirih rodovih od maja do oktobra.

Gosenice prvega in delno drugega roda uničujejo predvsem mlade poganjke, medtem ko je tretji in četrti rod predvsem na plodovih.

Molj prizadene predvsem plodove zgodnjih, zavijač pa sadeže poznih sort, prezimijo pa v obliki gosenic za lubjem ali na tleh.

Dva do tri tedne po cvetenju škropimo z bazudinom 20 WP ali fosfamidom, kar opravimo dva do trikrat do srede julija.

Vsekakor je potrebno, da mine od zadnjega škropljenja do užitne zrelosti vsaj 14 dni. Za zadnji škropljenje uporabite lahko tudi gusation, paration ali lebaycid.

### Medena uš na listju in gniloba sadežev

Breskve je napadla medena uš. Uši so obdane z voskastim prahom, zato so videti belkaste, kakršna je tudi okolica njihovih gnezd; listi so včasih belkasti, kot bi jih napadla pepelasta plesen. Uši obilo izločajo medeno roso, na kateri se naselijo sicer neparazitske glivice sajavosti, ki povzročajo črno listov in plodov. Uš je dvodomena, saj se del uši poleti odseli na trstiko ali druge trave, jeseni pa zopet odlagajo zimsko jajčeca na vejice breskev in češpelj. Zatiranje ni enostavno, ker se pojavijo sredi poletja pred zorenjem. Tedaj pa ne smemo škropiti z vsemi razpoložljivimi pripravki, ampak le s tistimi, ki imajo kratko korenčno dobo. Ko se uši pojavijo, uporabite etiol, naled, diklorvos, mevinfos ali sevin.

**Gniloba sadežev** nima neposredne zveze z ušmi, pojavlja pa se posebno tam, kjer je krona pregosta ter se sadeži drgnejo drug ob drugega ali ob veje. Ob letih z obilnimi padavinami je gniloba več, zato je najboljša preprečevanje zračna krošnja in preganjanje os, ki z vbodi omogočajo trosom gnilobnih glivic vdor v sadeže. Določen uspeh ima škropljenje z vrtočidom, benomydom ali ortofaltanom.

Z. T.

—o—

### IZSELJENIŠTVO

V petek in soboto bo v Benetkah vsedržavna konferenca dežel o izseljeništvu. Eno od treh osrednjih poročil so organizatorji poverili Furlaniji-Juljski krajini, prebral pa ga bo odbornik Renzulli. Predstavnik naše dežele bo govoril predvsem o koordinaciji posameznih deželnih pobud v korist izseljencev. Furlanija-Juljska krajina je že izdelala okvirni načrt, ki naj bi pripomogel k izboljšanju upravnih odnosov med deželami in osrednjo vlado. Nadalje bodo predstavniki naše dežele predlagali ustanovitev posebnega vsedržavnega sklada za izseljeništvu.

## BLAGOVNI SEJEM ESPOMEGO 82

V razstavnih prostorih goriškega Espomega so v petek, 30. aprila, slovesno otvorili blagovni sejem, ki ga je letos že dvanajstič zaporedoma organizirala Trgovinska zbornica iz Gorice. Razstavišče je letos obogateno še za en novozgrajen paviljon, kar pomeni, da je goriška sejemska dejavnost v vedno večjem razmahu. Na letošnjem Espomegu je prisotnih 140 italijanskih in 43 tujih razstavljalcev in sicer iz Jugoslavije, Avstrije, Madžarske in San Marina, ki je letos prisoten prvič. Med jugoslovanskimi podjetji sta prisotni Poslovna skupnost za živilsko industrijo Slovenije in Primorje Export, ki predstavlja pet delovnih organizacij s Primorskega: Šampionka iz Renč, Poligalant - Plastiika iz Volčje Drage, Tekstilna tovarna z Okroglice, Ika iz Ajdovščine in Združenje obrtnikov iz Nove Gorice. Na otvoritveni slovesnosti je bil prisoten podtajnik za industrijo Giovanni Fontana, številni poli-

tični in gospodarski predstavniki dežele in pokrajine, jugoslovansko stran pa so predstavljali Franc Razdevšek, predsednik komiteja za turizem pri IS Slovenije, Boris Zidarič, predstavnik Gospodarske zbornice Jugoslavije, Benjamin Besednjak, predsednik medobčinske GZ za severno Primorsko, generalni konzul SFRJ v Trstu Štefan Cigoj in številni drugi. Ob odprtju sejma so spregovorili predsednik Trgovinske zbornice iz Gorice, Delio Lupieri, goriški župan dr. Antonio Scarano in podtajnik Giovanni Fontana. V okviru sejma so tudi letos podelili priznanja za zvestobo delu; slovesnost je bila v nedeljo, 2. maja, med katero so dali priznanja 37 osebam, ki so bili dolga leta zvesti svojemu podjetju. Med nagrajenci je bilo tudi pet Slovencev: Branko Faganel iz Gorice, Ana Oficija por. Brezigar iz Gorice, Anton Černigoj iz Tržiča, Alojz Bužinel iz Krmina in Avgust Štekar iz Števerjana.

## RAZPRAVA O OBČINSKEM PRORAČUNU V SOVODNJAH

■ nadaljevanje s 5. strani

se je debata razširila med drugim tudi na politično raven. Glasilo SSK je namreč objavilo morebitni pristop njenega političnega predstavnika v to ustanovo. Podžupan je navedel razloge, zakaj uprava ne izstopi iz konzorcija ter navedel pridobitve v prid naših ljudi, ki so se lahko naselili na področju, ki ga upravlja konzorcij.

Svetovalec SSK Remo Devetak je vprašal, zakaj ni postavke, ki je bila na sestanku domnjena in ki se nanaša na železniški podvoz. Glede kanalizacije v Rupji in na Peči pa je bil isti svetovalec mnenja, naj se začne z deli, kakor je bilo dogovorjeno, ko je bil odobren okvirni načrt za celotno občinsko omrežje (z deli naj bi namreč začeli postopoma). Podžupan Klemše je pojasnil, da je prišlo po sestanku do spremembe postavke, ki se tiče železniškega podvoza. Odbor je bil mnenja, da se dela pri podvozu letos ne bodo izvajala, kar je odvisno tudi od uprave železnic; zato so vsa razpoložljiva sredstva namenili za dograditev telovadnice. Kar se tiče kanalizacije, uprava nima letos namena najeti posojila; dela na tem področju se bodo izvedla samo z naprošenim prispevkom. Jasno je, da so se ob vsem tem svetovalci Slovenske skupnosti vzdržali glasovanju. Poleg točk upravnega značaja, je svet odobril prodajo 120 kvm. občinskega zemljišča na Vrhu in dovolil športnoprosvetnemu društvu Vipava zgraditev kioska na Peči; ker je zemljišče občinsko oziroma spada pod jusarske pravice, je prišla prošnja pred občinski svet.

—o—

**Sekcija Slovenske skupnosti iz Sovodnj izreka sožalje članu Francu Tomšiču ob težki izgubi očeta Antona.**

### JUBILEJ NOVEGA MATAJURJA

Ob izidu 200. številke Novega Matajurja bo v nedeljo, 9. t.m., ob 17. uri, v hotelu Roma v Čedadu srečanje bralcev. Slavnostni govornik bo grmiški župan inž. Fabio Bonini. V kulturnem programu bodo sodelovali Beneški harmonikarji, beneški pevski zbori, recitatorji in ansambel »Beneški fantje« Antona Birtiča.

—o—

### PAPEŽ O POTOVANJU NA POLJSKO

Papež Janez Pavel II. čuti globoko željo in hkrati moralno obveznost, da letos obiše Poljsko ob stoletnici čudodelne podobe Matere božje v Čenstohovi, ki potече avgusta. Dodal pa je, da morajo pred tem obiskom biti ostvarjeni ustrezni pogoji. Papeževa izjava, podana med srečanjem s skupino Poljakov, po eni strani dokazuje, da je potovanje na Poljsko še vedno aktualno kljub dogajanju v zadnjih mesecih, da pa hkrati še niso odpravljene vse ovire.

—o—

### VOJNE KOTIJO NEDEMOKRATIČNI REŽIMI

■ nadaljevanje s 1. strani

da bi namreč odvrnila pozornost domače javnosti od problemov, ki jih prinašajo s seboj že neznosna inflacija, preganjanje opozicije, »izginjanje« političnih jetnikov in še marsikaj drugega.

